

Research Paper

The impact of daily lifestyle on the emergence of new spaces in housing

Maede Pashaei¹, Hamed Beyti^{2*}

Received: Jun. 11, 2024; Accepted: Dec. 9, 2024

ABSTRACT

The primary function of housing is to respond to human lifestyles, and currently, many residences are designed with less consideration for the preferences and needs of their inhabitants. In this research, aimed at examining the impact of individuals' lifestyles on the physical aspects of housing and addressing the question, "What are the contemporary spaces based on today's lifestyle?", a questionnaire was developed based on the Likert scale. The statistical population consists of 298 residents of District 5 of Tabriz, selected randomly. In the data analysis phase, the statistical software of SPSS was used, along with a combination of a one-sample t-test to assess the influence of each component, the Friedman test for component comparison, and the Kolmogorov-Smirnov test to examine the normality of score distribution. According to the analyses conducted, the highest correlation coefficients between contemporary lifestyles and housing are as follows: environmental dimension with a coefficient of 3.91, physical dimension 3.84, socio-cultural dimension 3.76, individual dimension 3.62, and economic dimension 3.55. Based on the results, the most important sub-components of the environmental, physical, socio-cultural, individual, and economic dimensions are related to environmental health, construction patterns, security, goals, and income levels, respectively. The proposed contemporary spaces in this research include a central water purification system, a central laundry, individual unit laundry facilities, waste chutes, mechanical car washes, a filter for the restroom entrance, a designed guard station for monitoring entries and exits, ensuring visibility to children's play areas, creating visual and physical connections between public and semi-public courtyards, designing health pathways, a gymnasium, and a swimming pool.

Keywords: Spatial organization, contemporary lifestyle, housing

1. Master's Student, of Islamic Architecture, Department of Architecture and Urban Planning, Islamic Art University of Tabriz, Iran

✉ m.pashaei@tabriziau.ac.ir

2. Associate Professor of Architecture, Department of Architecture and Urban Planning, Islamic Art University of Tabriz, Iran

✉ h.beyti@tabriziau.ac.ir

* Corresponding Author

INTRODUCTION

With increased awareness, modern lifestyle creates a renewed opportunity for building personal life (Iman & Marhamati, 2014, 5). With the advent of modernity and the changing lifestyle of contemporary humans, new needs arise which, due to inadequate responses today, cause problems in the way people live (Kafai & Iravani, 2015: 1). In architecture and urban planning, considering the spatial shortages caused by population growth, individuals require innovative spaces to meet their demands, which somewhat alleviates the confusion of individuals (Pourafshari & Sohaili, 2015, 1). A review of residential complexes in Iran illustrates that the housing model has undergone transformations from the past to the present, altering the fundamental needs of humans in housing (Azmati et al., 2017, 43).

PURPOSE

This research aims to present innovative spaces resulting from the spatial requirements of housing based on daily lifestyle.

METHODOLOGY

In response to the research question, this study employs a mixed (quantitative-qualitative) approach using descriptive-analytical methods. The research is fundamentally and applicative oriented. The sample was randomly selected from among 297 residents of District 5 in Tabriz, Nasr neighborhood. Based on the research indices (individual and environmental dimensions) and their relevant subcategories, a questionnaire was designed using a multivariate method. The data and information obtained from the questionnaire were analyzed with the help of statistical software. The questionnaires were rated and assessed on a 5-point Likert scale. In the data analysis phase, a combination of a one-sample t-test to evaluate the impact of each component, the Friedman test for comparing components, and the Kolmogorov-Smirnov test for assessing the normality of score distribution were utilized.

FINDINGS

The most influential components are, in order, the environmental dimension (3.91), physical dimension (3.84), socio-cultural dimension (3.76), individual dimension (3.62), and economic dimension (3.55). The importance of the environmental dimension relates to environmental health, climate, vegetation cover, and noise and air pollution, in that order. In the physical dimension, the construction pattern, scale, and then territory is presented in order of importance. In the socio-cultural dimension, security, relationships with relatives, family structure, leisure time, and then media are relevant. The importance of the components in the individual dimension relates, in order, to goals, needs, attitudes, and ethnicity. In the economic dimension, the importance is reflected in terms of income level, type of housing, purchasing patterns, class structure, and consumption.

CONCLUSION

Based on the findings of the research, environmental health holds significant importance in the environmental dimension. Spaces such as waste chutes, a central water purification room, a central laundry within the complex, laundry facilities located within the units, and the installation of a mechanical car wash are recommended to maintain the cleanliness of the building. Regarding the vegetation cover index, considering individuals' inclination to cultivate flowers and plants within their residential units, it is suggested to create greenhouses in the lobbies of the blocks and construct green balconies within the units. The participants expressed a desire for their blocks to have a view of the vehicle traffic areas (highways-streets). In this context, to reduce pollution caused by adjacent streets, the use of trees, vegetation, and applying suitable details to the exterior walls of the building will be important.

Concerning the climate, given the area's cold climate, the design of semi-open or closed spaces allows residents to conduct activities within the site of the complex. In the physical dimension, the construction pattern index is more significant for the residents, who prefer living in durable housing, even at a higher cost, over less durable housing. Therefore, in the construction pattern, considering the cold climate of the region, the use of a compact and solid format, along with materials that are suitable for the climate, is imperative. Based on the questionnaire responses regarding the territory, the design of commercial usage while respecting the privacy of the residents and providing an independent entrance is recommended.

In terms of scale, individuals prefer living in complexes with more amenities over living in standalone houses with fewer facilities. To this end, facilities such as a car wash, a clubhouse, a meeting hall, a children's and youth play area, a library, a commercial section, and a pool are suggested as recreational and leisure amenities. In the socio-cultural dimension, given the importance of the security sub-component, the consideration of a security room to ensure the safety of the complex could be effective. Additionally, children's play areas are significant for safety visibility from the blocks.

Creating residential openings in low-traffic areas of the site, ensuring visual connections in public and semi-public courtyards, and using single-leaf anti-burglary doors at the entrances of units and balconies can enhance the security of the complex and its residents. Furthermore, designing an outdoor play area for children for warm seasons and an indoor play area for cold seasons is proposed. In terms of ethnicity, due to the lack of various ethnicities among the respondents, customs and traditions occur within a cultural spectrum. Therefore, designing a ceremony hall will be important.

Iranian Cultural Research

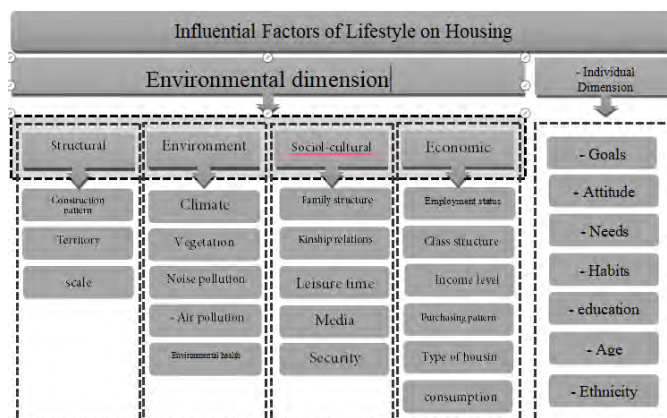
Abstract

Another dimension relates to the connection with relatives, which individuals seek to strengthen; to enhance this relationship and create visual connections between homeowners and guests, the space between the kitchen and living room is envisioned as an open kitchen. Additionally, considering a living room as a space for video games is also significant. Regarding family structure, it is preferable for the number of bedrooms to correspond with the number of children. Proposed spaces for leisure activities include a children's and youth playroom, a library, a clubhouse, and areas for interaction and communication among residents within the complex.

In the individual dimension, individuals' inclination towards goal-oriented factors also stems from increased awareness about the importance of enhancing physical and mental health; thus, the design of health pathways, a sports hall, and a swimming pool is suggested. In the attitude component, individuals have developed preferences regarding housing criteria, so considering a meeting hall for ceremonies is sufficient. In the economic dimension, due to the access to commercial uses and the provision of part of the complex expenses, it is suggested to incorporate a shop as part of the residential complex, respecting the residents' territory.

Table 1. Instances of Lifestyle Influencing Housing

NOVELTY

This research aims to examine the impact of individuals' daily lifestyles on the physical aspects of housing and to offer new spaces for greater adaptability in the residential areas of the metropolis of Tabriz. It seeks to find architectural solutions for introducing innovative spaces in housing design.

CONFLICT OF INTEREST

No conflict of interest declared by the authors.

BIBLIOGRAPHY

- Afshari, M., & Poordeihimi, Sh. (2016). Meqāyeshā-ye Raveš-e Zendegi dar Maskan [Lifestyle Scales in Dwelling]. *Housing and Rural Environment*, 35(154), 3-16.
- Akbari, S., Nourtaghani, A., & Pazhuhanfar, M. (2020). Mo'lefahe khasayese tarjihi sākenān maskan dar pažuhešhā-ye sāxtār ma'nāyi va abzār-ghayat [The Components of Preferential Attributes of Residents in the Meaning Structure and Means-End Studies]. *Journal of Architecture, Urban Design & Urban Planning*, 13(32), 1-23. doi: 10.22034/aaud.2020.120048
- AliPour, R., Mahmoodi, A. S., & Aghalatif, A. (2020). Barresi-ye ertebāt-e avāmele mo'aser bar sabk-e zendegi va kālbod-e xāne-ye mo'aser dar šahr-e Mashhad [A survey on Relationship between Factors Affecting Lifestyle and the Body of Contemporary Home in Mashhad]. *Journal of Architectural Thought*, 4(8), 84-69. doi: 10.30479/at.2020.11077.1253
- Arsalani, A., Sakhaei, S., & Zamani, M. (2022). ICT for children: The continuous need for media literacy. *Socio-Spatial Studies*, 6(1), 1-11. doi: 10.22034/soc.2022.211944
- arzaghi, A., Aminpoor, A., Toghyani, Sh., & karimi niya, Sh. (2019). Sanjesh va arzyabi asarat-e fazahaye sabz dar mojtama'have maskooni bar mizane paydari sabk-e zendegi saknan. [Measuring and Evaluating the Effects of Green Spaces on the Sustainability of Residents' Lifestyles in Residential Complexes (Case: One and Six Shiraz Regions)]. *Journal of Research and Urban Planning*, 10(37), 171-181.
- Asayesh, H. (2006). *Osul va ravešhā-ye barnāmerizi-ye nāhiye'i* [Principles and methods of regional planning]. Tehran, Iran: Payam-e Noor Press.
- Asefi, M., & Imani, E. (2016). Bazta'reef-e alghooye tarahi-e maskan-e matloob Irani-Islami mo'aser ba arzyabi keyfi khanehaye sonati [Redefining Design Patterns of Islamic Desirable Contemporary Housing through Qualitative Evaluation of Traditional Homes], *Journal of Researches in Islamic Architecture*, 4(11), 71-56.
- Azemati, H. R., Bagherpour, S., & Rostami, V. (2017). Jāyghā-e Niyāzhā-ye Bonyādine Ensān dar Seyr-e Tahavolāt-e Maskan [The Place of Fundamental Human Needs in Housing Developments (case study: Houses in Ardabil city based on history of the city)]. *Journal of Fine Arts: Architecture and Urban Planning*, 22(2), 43-50. doi: 10.22059/jfaup.2017.229846.671668
- Babakhani, A., Yazdanfar, A., & Norouzian-Maleki, S. (2021). Ta'sir motaghāabel-e sabke zendegi va maskan va bāztāb ān dar fazāye dāxeli [The interaction of lifestyle and housing and their reflection in the interior spaces: case study of Armenians houses in Tehran]. *Journal of Iranian Cultural Research*, 14(2), 155-189. doi: 10.22035/jicr.2021.441

Iranian Cultural Research

Abstract

- Baygani, B., Irandust, S. F., & Ahmadi, S. (2013). Sabke Zendegi az Manzar-e Jāme'e Šenāsi: Moqadame'i bar Šenāxt va Vākāvei Maḥmum-e Sabke Zendegi [Lifestyle from sociology attitude]. *Journal of Cultural Engineering*, 77, 57-74.
- Behrad, A., Akbari, P., & Ahmadi, M. (2019). Ta'yin va arzyābi mo'allefehā-ye keyfi maskan-e mehr az nazar-e šāxeshāye kālbodi va maskan ba estefāde az raveš TOPSIS-AHP (namone moredi: Kerman) [Determination and Evaluation of Quality Components of Mehr Housing in Terms of Physical Indicators of Housing Using TOPSIS-AHP Method (Case study: Kerman)]. *Physical Social Planning*, 6(1), 25-38. doi: 10.30473/psp.2019.5829
- Bockok, R. (2002). Masraf [Consumption] (Kh. Sabri, Trans.). Tehran, Iran: Shirāze.
- Dadashpoor, H., & Afaghpoor, A. (2016). The New Epistemic and Theoretical Rationality Governing the Spatial Organization of Urban Systems. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 8(2), 1-28. doi: 10.22035/isih.2016.214
- Faryabi, F., & Yazdanfar, A. (2020). Ta'sir-e Šive-ye Zendegi bar Sāzmān-e Fazāiye xāne [Life style effect on housing spatial organization (case study:kerman). *Journal of Architecture in hot and dry climate*, 8(12), 197-221. doi: 10.29252/ahdc.2021.14049.1352
- Fathbaghali, A., Maghsoudi Tilaki, M. J., & Hedayati Marzabali, M. (2021). Bāztāb-e Sāxtāre Ejtemā'i dar Peykare Bandi-ye Fazāiye Maskan bā Ta'kid bar Nazariye-ye Nahve Fazā [Reflection of social structure in the spatial configuration of housing with emphasis on the theory of spatial syntax (case study: Traditional and contemporary houses of the historical cultural context of Tabriz)]. *Journal of Geography and Environmental Studies*, 10(38), 47-64.
- Fazeli, M. (2003) *Masraf va Sabk-e Zendegi* [Consumption and LifeStyles]. Tehran, Iran: Sobh-e Sādegh.
- Fazeli, N. (2008). Modernity and Housing. *Journal of Iranian Cultural Research*, 1(1), 25-63. doi: 10.7508/ijcr.2008.01.002
- Gharehbeighlu, Minoo., Hashemi Aghajeri, Mahtab., & Beyti, Hamed. (2020). Ertebat-e Fazāhā-ye Sokoonati bā Ab'ād-e Sabk-e Zendegi [The Relationship between Residential Environments and Lifestyle Dinensions(A Comarative Study of a Traditional and a Contemporary Neighborhood in Tabriz, Iran)], *Journal of Community Development (Rural and Communities)*, 12(1), 51-75.
- Ghasemi, E., & Ebrahimzadeh, I. (2015). Arzyābi-ye šāxeshā-ye kāledi maskan šahri ba ruykarde towse'e pāydar [Assessment of the physical indexs of urban housing by sustainable development approach case study: city of Saman]. *Journal of Urban - Regional Studies and Research*, 7(26), 83-104.

- Giddens, A. (2009). Tajaddod va tašaxos, jāme'e va hoviyat-e šaxsi dar asr-e jadid [Modernity and self-identity: self and society in the late modern age] (N. Movafaghian, Trans.). Tehran, Iran: Ney.
- Golabi, F., Alizadeh Aqdam, M. B., & Aghayarihir, T. (2018). Barresi-ye ta'sir resāne bar sabk-e zendegi va olgu-ye masraf šahrvandān ostān Āzarbāijān Šarghi [Investigating the impact of media on the lifestyle and consumption pattern of citizens in East Azerbaijan province]. East Azerbaijan Provincial Culture and Islamic Guidance Administration, Tabriz, Iran.
- Goldasteh, K., Nourtaghani, A. M., & Pazhouhanfar, M. (2020). Sarnaxhā-ye kālbodi maskan dar barčasbzani-ye sath-e ejtemāi-eqtesādi-ye sākenān [Physical Housing Clues in Labeling Socio-Economic Level of Residents], *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*, 7(2), 135-147. doi: 10.22061/jsaud.2020.5856.1571
- HosseiniPour, R. Balali Oskuyi, A., & Keynejad, M. A. (2017). Tabyin-e sabk-e zendegi-ye Eslāmi (Razavi); rahkarhayi dar jahat tadavom an dar jame'e Iran [Explanation of Islamic Lifestyle (Razavi): Strategies for its Continuity in Iranian Society]. *Journal of Razavi Culture*, 5(19), 7-40.
- Iman, M., & Marhamati, N. (2014). Tabyin-e Jāme'e šenāxti-ye Gerāyeš-e Javānān be Sabke Zendegi-ye Modern dar Shirāz [Sociological Explanation of Youth Tendency towards Modern Lifestyle in Shiraz]. *Journal of Applied Sociology*, 25(3), 1-20.
- Kafi, M. (2018). Hadaftmandi va Ārmāngarāyi dar Sabk-e Zendegi-ye Eslāmi [Idealism and Aiming in the Islamic Lifestyle]. *Research Bulletin for Lifestyle*, 3(2).119-141. doi: 10.22059/jrd.2021.300394.668534
- Karimi, A., Pourtaheri, M., & Ahmadi, H (1396). Tahliil-e sāzmān fazāyi va sath-bandi-ye nezām šahri-ye ostān Kordestān va erā'e-ye olagu-ye towse'ye nezām šahri [Analysis of the spatial organization and urban system classification of Kurdistan province and presentation of urban system development model]. *Environmental Studies of Haft Hasar*, 5(19), 5-79.
- Kordi, H., & Hadizadeh, S. (2013). Barresi-ye Sabk-e Zendegi-ye Zanān-e Šāghel va Gheyr-e Šāghel [A survey on Employed and None-employed Women Lifestyle]. *Sociology of Women (Journal of Women and Society)*, 3(12), 21-41.
- Kouchakian, M., Ayyazian, S., Diba, D., & Norouz Borazjani, V. (2018). Bāzta'arif mafhum-e maskan va sokunat bar asāse mo'allefe-ye eqtesādi va ejtemāi [Representation the concept of housing in social and economic factors]. *Urban Management*, 16(49), 263-286.

Iranian Cultural Research

Abstract

- Mikaeili, R., Karami, E., & Yousefi Tazakor, M. (2021). Barresi va tahlil-e šāxeshā-ye arzāyābi-ye keyfiyat-e maskan-e Irani-Islami mo'aser bar asāse raveš tahlil selsele-marātebi [Study and analysis of quality evaluation indicators of contemporary Iranian-Islamic houses based on hierarchical analysis method (Case study: Houses built in the last 40 years in Tabriz)]. *The Cultural of Islamic Architecture and Urbanism*, 6(1), 19-38. doi: 10.52547/ciauj.6.1.19
- Misra, A.P., & Mabuganj, A.L. (1989). Towse'e mantaqe'i: Ravešhā-ye novin [Regional development Alternative International Perspectives] (A. Mokhber, Trans.). Tehran, Iran: Planning and Budget Organization.
- Mohajer Milani, A., & Aeinifar, A. (2019). Bāzšenāsi-ye sāzmān-e fazāi-ye maskan-e motadāvel-e Tehran [Recognition of the common internal arrangement of Tehran's residential buildings]. *Journal of Fine Arts: Architecture and Urban Planning*, 24(1), 45-56. doi: 10.22059/jfaup.2019.269983.672163
- Najafi Asl, Z. (2015). Tabyin tahavolāt nasli-ye ravābet xišāvandi dar xānevādehā-ye rustāyi "Hesār Khorvān" dar nim qarn-e axir [Explaining Generational Transformations of Kinship relationships in the Houses of Qazvin's Hesar Kharvan Village in the past half Century]. *Iranian Journal of Anthropology*, 12(21), 169-207.
- Namian, P., Parva, M., & Keshmiri, H. (2022). Barresi-ye ta'sir-e sabk-e zendegi dar tarahi-ye maskan mo'aser-e Shirāz [Investigating the Impact of lifestyle on Contemporary Residential Design in Shiraz]. *Islamic Life style centered on Health*, 5(4), 130-136.
- Nezamdoost, S. A., Kalantari, H., & Yaran, A (2020). Tabyin-e olgu-ye kālbadi-ye Maskan-e moāser mobtani bar me'māri Zamine-garā dar šahr-e Kāshan (motale moderi: Khanehay Tarikhi montakhab dore Qajar) [Elucidation of the physical patterns of contemporary housing based on the contextual architecture in Kashan]. *Iranian Islamic City*, 10(38), 5-20.
- Niazi, M., & Rouhi, M. (2016). Barrasi-ye tatbiqi-ye sabk-e zendegi-ye sākenān bāft qadim va jadid dar šahr-e Kāšān [Subject Areas: Urban Sociological Studies]. *Journal of Sociological Urban Studies*, 6(20), 27-48.
- Nosraty, N., Sakhaei, S., & Rezaei, R. (2021). The impact of social media on mental health: A critical examination. *Socio-Spatial Studies*, 5(1), 101-11. doi: 10.22034/soc.2021.212042
- Raeisi, M. (2018). Tahlil-e makānyābi-ye rizfazāhā-ye maskan-e mo'aser-e Irāni mobtani bar sabk-e zendegi Eslami [Analysis of locating Subspaces in Contemporary Iranian Housing Based Islamic Lifestyle]. *Journal of Iraian Architecture & Urbanism*, 8(1), 123-133.

- Ramezanpur, M., Sharghi, A., & Mahdinjad, J. (2019). Arzyābi-ye Maskan-e Mo'aser dar Iran bā Me'yārḥā-ye Eslāmi Irāni [Interviewing the Principles of Contemporary Housing Architecture Based on the Recognition of Iranian-Islamic Values]. *Journal of Studies On Iranian- Islamic City*, 9(35), 5-18.
- Rastgar, A., Hashemian, M. H., & Alavi, S. S. (2017). Arzeš-hāye zist-mohit va sabk-e zendegi, avāmel ta'ayin konande-ye raftār-e masraf-konande [Environmental Values and Lifestyles as Determining Factors of Ecological Consumer Behavior]. *Management Studies in Development and Evolution*, 25(83), 69-92. doi: 10.22054/jmsd.2017.7482
- Schultz, D. (2002). Nazariyehā-ye šaxsiyat [Theories of personality 1990 4th ed] (Y. Karimi., F. Jamhery, S. Naghshbandi, B. Ghudarzi, H. Bahirayi., & M. R. Nickkhu, Trans.). Tehran, Iran: Arasbārān Publication.
- Seyyedi, F., & Beiraghi, M.R. (2013). Barresi-ye ravābete ejtemā'i-ye sabk-e zendegi-ye dini va sabk-e zendegi-ye modern [A comparative study of social relationships in religious and modern lifestyles with an emphasis on Iranian community]. *Religious Studies*, 25, 35-64.
- Seyyedi, F., & Beiraqi, M. R. (2013). Barresi Tatbighi Ravābet-e Ejtimā'i-ye Sabke Zendegi-ye Dini va Sabke Zendegi-ye Modern bā Ta'kid bar Jāme'e-ye Iran [A Comparative Study of Social Relations in Religious and Modern Lifestyles with an Emphasis on Iranian Community]. *Pazhuhesh-e Dini*, (25), 35-64.
- Yaran, A., & Behroo, H. (2017). Barrasi-ye ta'sire fazā-ye sabz bar mizāne rezayatmandi-ye sākenān mojtama'hā-ye boland-martabe maskuni [The impact of green space of High-rise residents' satisfaction (case study: A Residential complex in Tehran)]. *Journal of Architecture, Urban Design & Urban Planning*, 9(17), 151-162.
- Yazdanfar, A., & Zarabialhosseini, M. (2016). Ta'sir-e šive-ye zendegi bar sāzmān-e fazāyi-ye xāne [The influence of lifestyle on the spatial organization of the house]. *Scientific-Research Journal of the Iranian Society of Architects and Urban Planners*, 6(2), 45-61.

Iranian Cultural Research

Abstract

مقاله پژوهشی

تأثیر سبک زندگی معاصر بر پیدایش فضای نوین در مسکن؛ مورد مطالعه، منطقه پنج تبریز

مائده پاشایی^۱، حامد بیٹی^{۲*}

دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۲؛ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۱۹

چکیده

کارکرد اصلی مسکن پاسخگویی به سبک زندگی انسان است و در دوران حاضر، در طراحی بیشتر مسکن‌ها به سلیقه و نیازهای ساکنان کمتر توجه می‌شود. در این پژوهش در راستای بررسی تأثیر سبک زندگی افراد بر وجوه کالبدی مسکن و پاسخ به پرسش «فضاهای نوین بر مبنای سبک زندگی معاصر چیست؟»، پرسشنامه‌ای براساس طیف لیکرت طراحی شده است. جامعه آماری ۲۹۸ نفر از ساکنین منطقه ۵ تبریز است که به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند. در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها، با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و ترکیبی از آزمون t تک‌نمونه‌ای برای میزان تأثیرگذاری هر مؤلفه، آزمون فریدمن برای مقایسه مؤلفه‌ها و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات استفاده شده است. براساس تحلیل‌های انجام‌شده، بیشترین ضریب وابستگی بین سبک زندگی معاصر و مسکن به ترتیب شامل بعد زیست‌محیطی با ضریب ۳/۹۱، کالبدی ۳/۸۴، اجتماعی-فرهنگی ۳/۷۶، فردی ۳/۶۲ و اقتصادی ۳/۵۵ است. براساس یافته‌ها، مهم‌ترین زیرمؤلفه‌های ابعاد زیست‌محیطی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، فردی و اقتصادی به ترتیب مربوط به بهداشت محیطی، الگوی ساخت، امنیت، اهداف و سطح درآمد است. فضاهای نوین پیشنهادی در این پژوهش شامل، تصفیه آب مرکزی، لاندردی مرکزی، لاندردی واحدها، شوتینگ زباله، کارواش مکانیکی، فیلتر ورودی سرویس بهداشتی، طراحی فضای نگهداری به دلیل کنترل ورود و خروج، تأمین دید به فضای بازی کودکان، ایجاد ارتباط بصری و فیزیکی بین حیاط‌های عمومی و نیمه‌عمومی محوطه، طراحی مسیر سلامت، سالن ورزشی و استخر پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها: سازمان فضایی، سبک زندگی معاصر، مسکن

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد معمار اسلامی، گروه معماری و شهرسازی، دانشکده هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران

m.pashaei@tabriziau.ac.ir ✉

۲. دانشیار معماری، گروه معماری و شهرسازی، دانشکده هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران

h.beyti@tabriziau.ac.ir ✉

* نویسنده مسئول

۱. مقدمه و بیان مسئله

سبک زندگی مدرن بر انتخاب روش‌ها، الگوها، نحوه برخورد و روابط اجتماعی مبتنی است و با افزایش آگاهی و ایجاد فرصت دوباره برای ساخت زندگی شخصی براساس سبک زندگی نوین نمود پیدا می‌کند (ایمان و مرحمتی، ۱۳۹۳، ۵). در دنیای امروز افراد قادرند با کسب آگاهی بیشتر توسط انتخاب‌های خود، سبک زندگی شخصی خود را شکل داده و براساس شرایط جامعه به تغییر آن بپردازند (روزنگرن^۱، ۱۹۹۶، ۲۶۵).

با ورود مدرنیته و تغییر سبک زندگی انسان معاصر، مشکلات و نیازهای جدیدی ایجاد شده است؛ اگرچه این نیازها در گذشته در جهت پاسخگویی به نیازهای اساسی بوده است، اما امروزه به علت عدم پاسخگویی یا پاسخگویی نامناسب برای نیازهای روز افراد، مسائل مرتبط به صورت مشکل در نحوه زندگی افراد بروز و ظهور می‌یابد (کفائی و ایروانی، ۲۰۱۵، ۱). تحولاتی که در دوره معاصر در ایران در جوامع انسانی رخ داد، علاوه بر تأثیر در عرصه فرهنگی و اجتماعی، در معماری و شهرسازی معاصر جهان و به‌خصوص کشورهای اسلامی تأثیرگذار بود. در معماری و شهرسازی با توجه به کمبود فضا ناشی از افزایش جمعیت، توجه کمتر به نیازها و تغییر سبک و سلیقه و کم توجهی به سبک زندگی معاصر، افراد، نیازمند فضاهایی نوین در جهت پاسخ به خواسته‌های خود هستند که این امر تا حدودی مانع سرگشتگی بیشتر افراد می‌شود (پورافشاری و سهیلی، ۲۰۱۵، ۱).

در بررسی مجتمع‌های مسکونی در ایران الگوی مسکن از گذشته تا به امروز، دچار تحولاتی شده است که میزان توجه به نیازهای کاربران در خانه و تحت پوشش قرار دادن نیازهای بنیادین انسان در مسکن را دچار تغییر کرده است (عظمتی و همکاران، ۱۳۹۶، ۴۳). اکثر پژوهشگران به تأثیر مسکن بر تغییر سبک زندگی افراد پرداخته و اغلب وجوه کالبدی مسکن را بررسی کرده‌اند. با توجه به اینکه با تغییر سبک زندگی در دوره معاصر، نیازهای افراد در مسکن نیز دچار تغییر شده است، این پژوهش، در راستای بررسی تأثیر سبک زندگی معاصر افراد بر وجوه کالبدی مسکن، به ارائه فضاهایی نوین به جهت

سازگاری بیشتر در مسکن می‌پردازد و به دنبال یافتن پاسخی معمارانه برای ارائه فضاهای نوین در طراحی مسکن است.

۲. پیشینه پژوهش

طبق بررسی مقالات صاحب‌نظران، سعی شده است در مورد ماهیت سبک زندگی معاصر، نوع و ویژگی‌های مسکن و همچنین نحوه روابط و تأثیرات این دو بر یکدیگر پرداخته شود. بر این اساس، مقالات مطرح شده در پیشینه تحقیق در نتیجه جست‌وجوی کلیدواژه‌های مسکن معاصر، سبک زندگی معاصر و تأثیر آن بر مسکن آورده شده است.

حسینی و شریف‌زاده (۱۳۹۴) با بررسی آراء صاحب‌نظران در مورد مسکن، در مقاله «واکاوی آسیب‌ها و محدودیت‌های انعطاف‌پذیری در مسکن معاصر ایران»، در راستای بررسی دلایل عدم تحقق انعطاف‌پذیری در مسکن معاصر ایران، به این نتیجه رسیده‌اند که با توجه به فاصله روزافزون چهار گروه طراحان، بهره‌برداران، کارفرمایان و قانونگذاران، احتمال خطا در توجه به انعطاف‌پذیری در معماری بیشتر بوده که این عامل در دراز مدت بحران‌های تکرارشونده و جبران‌ناپذیری را در پی خواهد داشت که این عامل ناشی از وجود انعطاف‌پذیری در سلايق، نیازها و خواسته‌های افراد می‌باشد.

پورسیستانی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله «باز تعریف الگوهای طراحی مسکن معاصر براساس معیارهای مردم‌شناختی در راستای برنامه‌ریزی شهری»، شاخص‌های مهم طراحی معماری در مسکن بومی‌بم را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که تنوع فضایی در خانه‌های معاصر محدود بوده و محیط زندگی باید هماهنگ با زندگی مردم شهر بم طراحی گردد.

نظام‌دوست و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله «تبیین الگوی کالبدی مسکن معاصر مبتنی بر معماری زمینه‌گرا در شهر کاشان» در راستای ارائه راهکارهایی برای طراحی مسکن، ارتباط کالبد با زمینه را ضروری دانسته و به‌کارگیری عملی آنها را عاملی اساسی در جهت رفع اغلب نیازهای ساکنین در معماری مسکونی کاشان قلمداد کرده‌اند.

براساس مطالعات تحقیقات پیشین، ابعاد مسکن روز از دیدگاه‌های مختلف در نمودار شماره (۱) مطرح شده است.

شکل ۱. تحلیل دیدگاه پژوهشگران در مورد مسکن معاصر

نیازهای جامعه روز که ناشی از نیازهای نهاد بشری است و این نیازها حاصل جهان‌بینی انسان‌ها است، منجر به شکل‌گیری یا تغییر سبک زندگی افراد می‌شود و در طول زمان تغییراتی را در محیط سکونت افراد ایجاد می‌کند. در این زمینه تاکنون پژوهش‌های مختلفی انجام شده که از آن جمله می‌توان به مقاله‌های زیر اشاره کرد:

قره بگلو و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله «ارتباط فضاهای سکونتی با ابعاد سبک زندگی» به بررسی ابعاد و چگونگی تأثیر محیط بر سبک زندگی در دو محله سنتی و معاصر پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که سبک زندگی ساکنان محله معاصر نسبت به محله سنتی، علاوه بر تغییرات کالبدی، تغییرات ذهنی را نیز در بر می‌گیرد و نویسندگان معتقدند که تأثیرپذیری عوامل بیرونی (کالبدی) بیشتر از درونی

(ذهنی) بوده که این مسئله منجر به تأثیرگذاری بیشتر قابلیت‌های محیط در محله معاصر نسبت به محله سنتی می‌شود.

علی‌پور و همکاران (۱۳۹۹) با توجه به اهمیت ارتباط بین کالبد و سبک زندگی، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی ارتباط عوامل مؤثر بر سبک زندگی و کالبد خانه معاصر در شهر مشهد»، وجوه سبک زندگی را به دو دسته عینی و ترجیحی دسته‌بندی کرده‌اند. نتایج بیانگر آن است که سبک زندگی از لحاظ بعد اجتماعی، شغل و جایگاه اجتماعی ساکنین مشهد در درجه اول بر چیدمان داخلی و در درجه دوم بر موقعیت بیرونی (موقعیت و نما) تأثیرگذار است که این عوامل رابطه معناداری با سبک زندگی آنان دارد.

نامیان و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله «بررسی تأثیر سبک زندگی در طراحی مسکن معاصر شیراز» به چگونگی تأثیر سبک زندگی بر مسکن پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که سبک زندگی بر مسکن بیشترین تأثیر را بر ویژگی عملکردی فضاهای مسکونی در شهر شیراز گذاشته است.

باباخانی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر متقابل سبک زندگی و مسکن و بازتاب آن در فضای داخلی» به دنبال شناخت ارتباطات مسکن و سبک زندگی فردی و جمعی بودند و به این نتیجه رسیدند که شناخت ارتباط سبک زندگی و مسکن معاصر و در پی آن تأثیرات سبک زندگی جمعی و فردی آرامنه بر محله، ساختار کالبدی خانه، چیدمان داخلی و روش استفاده از فضاها به صورت عملکردی خاص در فضای مخفی از خانه بازتاب می‌دهد.

با توجه به پژوهش‌های متعدد در زمینه ارتباط سبک زندگی با مسکن، جدول شماره (۱) به دسته‌بندی نظریات برخی از پژوهشگران معاصر داخلی می‌پردازد.

جدول ۱. تحلیل دیدگاه پژوهشگران داخلی در مورد عوامل مؤثر بر سبک زندگی

مؤلفه‌های مؤثر بر سبک زندگی در مسکن			گردآورندگان
تغییرات کالبدی، تغییرات ذهنی			قره‌بیگلو و همکاران
الگوی کالبدی و فعالیت‌های وابسته به آن، عملکرد فضایی			فاریابی و یزدانفر
معیشتی و اقتصادی، تعاملات اجتماعی، ارزشی و فرهنگی، فعالیت‌های فردی			معتقدی و همکاران
الگوی خرید، مدیریت بدن، هزینه			رحمت آبادی و آقابخشی
مصرف فرهنگی و رسانه‌ای، شیوه گذران اوقات فراغت، رفتارهای بهداشتی و پرخطر، رفتار زیست‌محیطی، مصرف مادی			فاضلی
اقتصادی، اجتماعی، فردی، خانوادگی، تکنولوژی، فرهنگی و مذهبی			نامیان و همکاران
وجه ترجیحی (بعد ذهنی)			علی‌پور و همکاران
انتظارات و ترجیحات و خواسته‌های فرد شامل: بعداجتماعی، بعد ارزشی و آیینی، بعدمصرفی			
مادی و غیر مادی			یزدانفر و ضرابی‌الحسینی
سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی پایگاه اقتصادی - اجتماعی / جنسیت / وضعیت شغلی			زارع و فلاح
سرمایه اقتصادی	سرمایه فرهنگی و بنیادین	سرمایه اجتماعی	محمدحسینی و همکاران
شغل، درآمد، محل زندگی، سرمایه مادی، گرایش‌های مصرفی	جهان‌بینی، ارزش‌ها، باورها، ایدئال‌ها، طرح‌واره‌های ذهنی، معنی، الگوها، هنجارها، الزامات، سلیقه، ذائقه	روابط اجتماعی، جایگاه اجتماعی، روابط خویشاوندی، ساختار خانواده، هویت اجتماعی	

براساس مطالعات در دسترس، اغلب پژوهش‌ها به مسکن ایرانی اسلامی معاصر، سبک زندگی در مسکن ایرانی، شاخص‌های مهم در مسکن معاصر و ارتباط سبک زندگی با مسکن معاصر پرداخته‌اند؛ اما پژوهش حاضر علاوه بر انجام تحقیقات کتابخانه‌ای در مورد سبک زندگی، به تحلیل و بررسی آن در منطقه ۵ کلان‌شهر تبریز پرداخته و براساس سبک زندگی معاصر به ارائه فضاهای نوین در مسکن اشاره کرده است.

۳. روش پژوهش

این پژوهش در راستای پاسخ به پرسش پژوهش مبنی بر ارائه فضاهای نوین حاصل از الزامات فضایی مسکن براساس سبک زندگی معاصر، با رویکرد تلفیقی (کمی و کیفی)

که به روش توصیفی-تحلیلی است، به مطالعه و تحلیل و استخراج ابعاد سبک زندگی معاصر و ابعاد فضایی مسکن پرداخته است. این پژوهش از بعد هدف یک پژوهش بنیادی-کاربردی است. وجه بنیادی آن از نظر تبیین روابط بین سبک زندگی معاصر و الزامات فضایی مسکن است که براساس مطالعات کتابخانه‌ای و یافته‌های تحقیقات پیشین صورت گرفته و وجه کاربردی آن بهبود روابط سبک زندگی و مسکن و توسعه دانش و راهنمایی برای طراحان آینده است. جامعه مورد بررسی به صورت تصادفی از بین ۲۹۷ نفر از ساکنان منطقه ۵ تبریز (محلّه نصر) انتخاب شده است. براساس شاخص‌های مدنظر پژوهش (ابعاد فردی، اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی و عوامل کالبدی) و زیرشاخه‌های مربوط به آن، با استفاده از روش چندمتغیره، پرسشنامه‌ای طراحی شده است. سپس داده‌ها و اطلاعات حاصل از پرسشنامه که با استفاده از نرم‌افزار آماری^۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در قالب نمودار (یا جدولی) ارائه شده است.

به منظور بررسی سبک زندگی در مسکن روز، ۲۹۷ عدد پرسشنامه که در دو بخش (بخش اول شامل ویژگی‌های فردی از جمله سن، جنس، شغل، تحصیلات و وضعیت تأهل و بخش دوم شامل ویژگی‌های محیطی مؤثر بر سبک زندگی) براساس طیف لیکرت در ۵ سطح به منظور بررسی میزان تأثیر ابعاد سبک زندگی در مسکن مورد پرسش و ارزیابی قرار گرفت. سپس در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها، ترکیبی از آزمون t تک‌نمونه‌ای برای میزان تأثیرگذاری هر مؤلفه، آزمون فریدمن برای مقایسه مؤلفه‌ها و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات استفاده شده است که با توجه به سطوح معنی‌داری آزمون، عدد بزرگتر از ۰/۰۵ و توزیع متغیرهای اصلی نرمال می‌باشد.

۴. چارچوب مفهومی

سبک زندگی به عنوان مجموعه‌ای از الگوها و رفتار فردی و اجتماعی دارای معنای متمایزی است که یک فرهنگ در یک جامعه انسانی ایجاد می‌کند (آدلر^۱، ۱۹۵۶، ۱۹۱). با توجه به تعاریف متعدد نظریه‌پردازان در مورد سبک زندگی، بخشی از آن‌ها در قالب مصداق نظری در جدول شماره (۲) مطرح شده است.

جدول ۲. تعاریف سبک زندگی

نظریه‌پردازان	نظریه‌های مرتبط با سبک زندگی
آدلر	سبک زندگی طرح و دریافتی اجمالی از جهان است. رفتار و منش نیست، بلکه امری است که همه رفتارها و تجربیات انسانی را هدایت می‌کند و خود به واسطه خوی‌ها و منش فردی شکل می‌گیرد.
کلاکهورن ^۲	مجموعه‌ها یا الگوهای خودآگاه و دقیقاً توسعه‌یافته ترجیحات فردی در رفتار شخصی مصرف‌کننده.
لیزر ^۳	سبک زندگی طرز مشخص یا متمایز زندگی کردن گروهی از مردم است.
مک‌کی ^۴	الگویی برآمده از ارزش‌ها و باورهای مشترک یک گروه یا جامعه می‌داند که به صورت رفتارهای مشترک ظاهر می‌شود.
بوردیو ^۵	از ذوق و سلیقه فرد ناشی می‌شوند و بیشتر جنبه عینی و خارجی دارند و در عین حال به صورت نمادین به فرد هویت می‌بخشند و میان اقشار گوناگون اجتماع تمایز ایجاد می‌کند
ونزل ^۶	کلیت الگوهای رفتاری و تمایل هنجاری می‌داند که از طریق فرایندهای اجتماعی تکامل می‌یابند.
لسلی ^۷	رفتارهایی است که با قشربندی حیثیتی و اعتباری مرتبط‌اند.
گیدنز ^۸	سبک زندگی را می‌توان مجموعه‌ای کم‌وبیش جامع از عملکردها تعبیر کرد که فرد آن‌ها را به کار می‌گیرد چون نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌کنند بلکه روایت خاصی را هم که برای هویت شخصی خود برگزیده است، در برابر دیگران مجسم سازد.
چینی ^۹	الگوهایی از کنش که تمایزدهنده افراد جامعه از یکدیگرند.
قره‌بیگلو و همکاران	ابعاد سبک زندگی را مؤلفه‌های هدفمندی، وحدت، انتخاب، تعاملات اجتماعی، ارزش‌ها و نگرش‌ها و تمایز قلمداد کرده است.

فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران

۱۲

دوره ۱۸، شماره ۱
بهار ۱۴۰۴
پیاپی ۶۹

1. Adler
2. Kluckhohn
3. Laser
4. McKee
5. Bourdieu
6. Wenzel
7. Leslie
8. Giddens
9. Chini

نظریه‌پردازان	نظریه‌های مرتبط با سبک زندگی
نامیان و همکاران	شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فردی، خانوادگی، تکنولوژی و فرهنگی-مذهبی از عوامل تأثیرگذار سبک زندگی بر مسکن می‌باشند.
رحمت‌آبادی و آقابخشی	سبک زندگی از نظر مؤلفه‌های مدیریت بدن، الگوهای خرید و هزینه قابل بررسی است.
علی‌پور و همکاران	عوامل مؤثر بر سبک زندگی شامل الگوهای رفتاری، مصرف، ارزش‌ها و هنجارها، عادات و رسوم، کنش‌های اجتماعی، ترجیحات، رسانه، رشد تکنولوژی و عرض‌گرایی دینی می‌باشند.
شصتی و فلامکی	توجه به دو بعد سبک زندگی که شامل مصرف فرهنگی و مصرف مادی می‌باشد، حائز اهمیت است.
محمد فاضلی	سبک زندگی را می‌توان براساس مصرف فرهنگی و رسانه‌ای، شیوه گذران اوقات فراغت، رفتارهای بهداشتی و پرخطر، رفتارهای محیطی و مصرف مادی تقسیم‌بندی کرد.

براساس بحث‌های مطرح‌شده در مورد سبک زندگی توسط نظریه‌پردازان و بررسی نتایج آرای محققان معاصر (جدول شماره ۳)، عوامل مؤثر بر سبک زندگی دو دسته فردی و محیطی هستند که عوامل محیطی در چهار بعد اقتصادی (معیشتی)، تعاملات اجتماعی-فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی مطرح شده است.

جدول ۳. مؤلفه‌های مؤثر بر سبک زندگی از دیدگاه محققان معاصر داخلی

مؤلفه‌های مؤثر بر سبک زندگی		محققان
عوامل فردی	فعالیت‌های فردی	نامیان و همکاران (۱۴۰۰)، معتقدی و همکاران، علی‌پور و همکاران (۱۳۹۹)
عوامل محیطی	تعاملات اجتماعی-فرهنگی	علی‌پور و همکاران (۱۳۹۹)، محمدحسینی و همکاران، فاضلی (۱۳۸۲)، معتقدی و همکاران، قره‌بیگلو و همکاران (۱۳۹۹)، شصتی و فلامکی (۱۳۹۳)، رستگار و ربانی (۱۳۸۷)، ایمان و مرحمتی (۱۳۹۳)
	زیست‌محیطی	فاضلی (۱۳۸۲)، رستگار و همکاران (۱۳۹۶)، زارع و همکاران (۱۳۹۹)، ادهمی و اکبرزاده (۱۳۹۰)
	اقتصادی (معیشتی)	معتقدی و همکاران، آقابخشی و رحمت‌آبادی (۱۳۸۹)، شصتی و فلامکی (۱۳۹۳)، نامیان و همکاران (۱۴۰۰)، محمدحسینی و همکاران، یزدانفر و ضرابی‌الحسینی (۱۳۹۴)

۴-۱. سبک زندگی

بعد فردی. روش زندگی تنها وجه عینی و مشخص فرهنگ است که بیانگر تمایزهای فردی است. در فرایند «فردی شدن» آزادی و حق انتخاب بیشتری در مورد نحوه زندگی توسط فرد فراهم می‌شود (ذکائی، ۱۳۸۶، ۱۰۱). سبک زندگی یکی از

راه‌های شناخت هنر فرد در کشف انتخاب مناسب‌ترین و خردمندانه‌ترین راه برای پاسخ به توقعات و تحقق اهداف است (سیدی و بیرقی، ۱۳۹۱، ۳). در شکل‌گیری سبک زندگی، توجه بر فردیت با توجه به نیازهای افراد براساس رده سنی، تغییرات توان، انگیزه و منابع، میزان تحصیلات، فرهنگ و قومیت (سیدی و بیرقی، ۱۳۹۱، ۲) و یا نوع نگرش شخص (ابراهیم‌آبادی، ۱۳۹۲، ۴۲) متفاوت است.

بعد اجتماعی - فرهنگی. سبک زندگی، در بعد اجتماعی - فرهنگی افراد مؤثر است؛ بدین‌گونه که در تمامی کنش‌ها و رفتارهای فرد و در تعاملات و ارتباطات وی با دیگران، طبیعت و به‌طور کلی محیط اجتماعی اطراف، قابل مشاهده است (سیدی و بیرقی، ۱۳۹۱، ۳۷). اساس شکل‌گیری تعاملات افراد در اصل به عنوان «خانواده» آغاز می‌شود و خانواده به عنوان نخستین اجتماع در تعیین سبک مدیریت خانواده در نحوه زندگی فرد بازتاب می‌یابد (باباخانی و همکاران، ۱۴۰۰، ۱۸۴). مقصودی (۱۳۸۶) یکی از عوامل مؤثر دیگر بر سبک زندگی از نظر تعاملات اجتماعی - فرهنگی را روابط خویشاوندی قلمداد می‌کند. او معتقد است روابط خویشاوندی تنها رابطه زیستی یا بیولوژیکی نیست، بلکه براساس روابط اجتماعی و قوانین شرعی و عرفی تعریف و تعیین می‌شود. تعاملات اجتماعی افراد با دیگران با شناخت تمایلات فردی افراد رابطه مستقیمی دارد (نجفی اصل، ۱۳۹۳، ۱۷۷) که این عوامل در نهایت منجر به تغییر انتظارات و سبک زندگی افراد می‌شود.

بر مبنای دیدگاه بوردیو، گذران اوقات فراغت می‌تواند بیانگر سبک زندگی باشد که به متمایز شدن افراد از یکدیگر منجر شود. در واقع، یکی از کارکردهای اوقات فراغت، تمایز بخشی است (کوزر^۱، ۱۳۸۴، ۷۲۷). اوقات فراغت موجب رهایی افراد از اجبارها و محدودیت‌های نظم اجتماعی مدرن می‌شود (کیویتسو^۲، ۱۳۸۰، ۸۰). از دیگر عوامل مؤثر بر سبک زندگی در دوره معاصر، رسانه است. به نظر مک‌لوهان مهم‌ترین

1. Coser
2. Kyoitsu

اثر رسانه‌ها تغییر نگرش است. طبق نظریه کاشت، رسانه می‌تواند اعتقادات و باورها را درباره واقعیت اجتماعی پرورش دهد و بر ارزش‌های کاربران جوان تأثیر بگذارد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱، ۱۶)؛ به‌طوری‌که امروزه رسانه‌های جمعی در ترویج سبک‌های گوناگون زندگی ایفای نقش می‌کنند (غلامرضایی و همکاران، ۱۳۹۱، ۶۱) و استفاده از رسانه‌های مجازی می‌تواند سبک زندگی افراد را در ابعاد مختلف تحت تأثیر قرار دهد (گلابی و همکاران، ۱۳۹۷، ۱۲۱). در بعد اجتماعی- فرهنگی، در نظر گرفتن امنیت اجتماعی افراد نیز حائز اهمیت است؛ زیرا افراد، هر چه امنیت اجتماعی بالاتری داشته باشند، در انتخاب سبک زندگی بر مبنای آگاهی و علایق خود بیشتر متمایل خواهند شد و در این صورت می‌توانند هویت خود را بر حسب خواسته‌های خود محقق سازند (نویدینیا، ۱۳۹۳، ۲۴). در سال‌های اخیر رشد فناوری‌های نوین ارتباطی و رسانه‌ای ابعاد جدیدی به فضای رسانه بخشیده است (ارسلانی و همکاران، ۲۰۲۲).

بعد زیست‌محیطی. از دیگر وجوه مؤثر بر نوع زندگی افراد، محیط زیست است. محیط زیست شامل عناصر سازنده‌ای همچون انسان، طبیعت و فرهنگ است (پورقاسم و خلیج، ۱۳۸۷، ۹). سبک زندگی زیست‌محیطی، دلالت بر رفتارها، الگوها و عاداتی دارد که تضمین‌کننده حد بالای سلامتی محیط زیست بوده و در عین هماهنگی با چرخه طبیعی، زیست‌بوم را مختل نمی‌سازد (بنی‌فاطمه و حسین‌نژاد، ۱۳۹۱، ۵۵). یکی از عوامل مهم در رفتار زیست‌محیطی، فرهنگ مردم است که نقش اساسی در کنش‌های روزمره دارد (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۹، ۲۱). این وجه از سبک زندگی افراد، متأثر از شرایط اقلیمی محل زندگی است که بر خلق و خوی و منش آن‌ها تأثیر قابل توجهی دارد (غیاث و شرقی، ۱۳۹۷، ۲۲). تأثیرات فضای سبز به عنوان رکن اساسی محیط زیست بر ایجاد تعاملات اجتماعی در زندگی افراد حائز اهمیت است (یاران، ۱۳۹۵، ۳۴). از نظر روان‌شناسی، وجود صداهای ناخوشایند، نامطلوب و ناخواسته که دارای طول موج‌ها و شدت‌های متفاوت است، به عنوان یکی از آلودگی‌های زیست‌محیطی به کاهش سلامتی یا صدمه به موجودات زنده به شمار می‌رود که این

آلودگی می‌تواند عوارض ناخواسته روانی و فیزیولوژیکی بر افراد گذاشته و روند زندگی روزه مره آنان را مختل سازد (اویسی و همکاران، ۱۳۸۶، ۴۲). آلودگی هوا یکی از مهم‌ترین چالش‌های محیط‌زیستی پیش روی کلان‌شهرها است و کنترل تأثیرات آن در داشتن سبک زندگی سالم برای دستیابی به رفاه جسمی، روانی و اجتماعی ضروری است. از دیگر عوامل مؤثر بر بعد زیست‌محیطی، رعایت بهداشت محیطی در مقابل عوامل مستقیم و غیرمستقیم است که ایجاد تغییرات محیطی سالم، سبک زندگی افراد را به سمت زندگی سلامت‌محور سوق می‌دهد (کریمی بنه خلخال و همکاران، ۱۳۹۷، ۱۰۶).

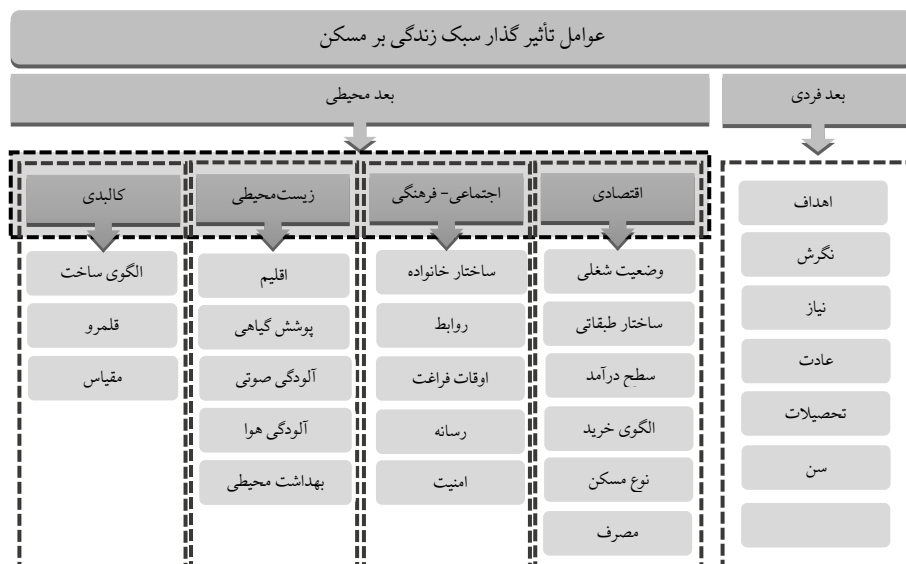
بعد اقتصادی. سبک زندگی از نظر اقتصادی در زندگی افراد نقش دارد: در دیگه و بلن، مشاغل متفاوت، الگوهای زندگی، سبک اندیشیدن، انتظار طبقاتی و رفتارهای متفاوتی خلق می‌کند. اقتصاد عامل مهم و پایه اصلی تعریف طبقه است و از درآمد و دارایی نیز به عنوان مکمل مؤلفه شغل در جهت تعیین ساختار طبقاتی در نظر گرفته می‌شود. به علاوه، میزان درآمد حاصل از کار، میزان دسترسی به امکانات لازم و شیوه خرید کردن افراد نیز، نوع سبک زندگی را تعیین می‌کنند (مارکس، ۱۹۸۵، ۵۰۶). از سویی، بورديو، مصرف را اصلی‌ترین عنصر دنیای اجتماعی مدرن و وابسته به عوامل اقتصادی مطرح می‌کند. در دنیای امروزی مصرف نه برای رفع نیازهای ضروری، بلکه کارکردی سرگرم‌کننده، کسب وجهه و به جهت تفنن انجام می‌شود (اسماعیلی، ۱۳۹۵، ۳۶) که در پیرو آن، چگونگی مصرف کالا، خدمات و محصولات تولیدی، به طور کامل از سبک و شیوه زندگی متأثر است (طباطبایی، ۱۹۷۴، ۱۰۰).

بعد کالبدی. با توجه به افزایش جمعیت و تقاضا و تغییر نوع نیازمندی افراد در شهرها، الگوی ساخت از تک‌واحدی به آپارتمانی و سپس به بلندمرتبه و مجموعه‌سازی تغییر می‌کند (خورسندی و همکاران، ۱۳۹۸، ۵). استفاده از مصالح متفاوت و طراحی نمادین اجزای بنا می‌تواند منجر به تغییر در عرصه ساخت‌وساز مسکونی شود (آقالطیفی و حجت، ۱۳۹۷، ۴۵). باتوجه به فرهنگ هر منطقه، مصالح

بومی خاص و شیوه ساخت متناسب با شرایط اقلیمی آن منطقه شاخص مذکور برای بیان کالبد بنا است (عزیزی، ۱۳۸۳، ۳۵). بعد دیگر مؤثر در کالبد بنا، قلمرو می باشد که از مهم ترین عوامل مورد نظر طراحان و شهرسازان در راستای حفظ نظم فیزیکی و بصری، تعادل در محیط های باز و بسته، شاکله کلی محدوده، ساختار مرزبندی کالبدی و مانند این ها محسوب می شود (عینی فر و آقالطیفی، ۱۳۹۰، ۲۰). رعایت مقیاس روش زندگی در دو دسته فردی مرتبط با اعمال فردی و خانوادگی مرتبط با فعالیت های روزمره افراد در مقیاس خانواده قابل بررسی است. هر کدام زیرشاخه های ذکر شده در جدول شماره (۳) جزو مؤلفه های مؤثر در تعیین سبک زندگی افراد است. این زیرشاخه ها براساس نظریه های نظریه پردازان و پژوهشگران در مورد سبک زندگی، در نمودار شماره (۲) مطرح شده است.

نمودار ۲. مصادیق سبک زندگی مؤثر بر مسکن

سبک زندگی مدرن همان اعمالی است که به شیوه مدرن طبقه‌بندی شده است و در این شیوه افراد ترجیحاتی که از طریق استفاده از عناصر مدرن به دست آورده‌اند، در قالب عمل بدان می‌پردازند (ایمان و مرحمتی، ۱۳۹۳، ۵). در سبک زندگی مدرن، وجود «تنوع» انتخاب‌های گوناگون و پیچیده‌ای را برای فرد ارائه می‌دهد (ایمان و مرحمتی، ۱۳۹۳، ۲) که چنین سبک زندگی با فراهم آوردن فرصت برای ساختن دوباره تاریخ زندگی شخصی از طریق افزایش آگاهی نمود پیدا می‌کند (روزنگرن، ۱۹۹۶، ۲۶۵).

۲-۴. سازمان فضایی مسکن

مسکن. مسکن خردترین و کوچک‌ترین شکل تجسم کالبدی رابطه متقابل انسان و محیط و خصوصی‌ترین فضای زندگی انسان است (زیاری و همکاران، ۱۳۸۸، ۳۳۸). ساکنان یک خانه (باتوجه به قومیت، جنسیت، از رده‌های مختلف سنی، اجتماعی و...)، شیوه‌های متفاوتی از زندگی را دنبال کرده و تلقی‌های متنوعی از خانه را با توجه به الگوهای رفتاری‌شان در کالبد خانه جویا می‌شوند (علی‌پور و همکاران، ۱۳۹۹، ۷۹). هرناحیه مسکونی با توجه به ساختارهای گوناگون خانوادگی و نیازهای مکانی و اجتماعی مختلف ساخته شده و برای داشتن ویژگی‌های فضایی و اجتماعی ویژه خود، محیط منحصر به فردی ارائه می‌دهد (آصفی و ایمانی، ۱۳۹۵). در جدول شماره (۴) به بررسی آرای نظریه‌پردازان در مورد عوامل مؤثر بر مسکن در وجوه مختلف پرداخته شده است.

جدول ۴. مؤلفه‌های مؤثر بر مسکن از دیدگاه محققان معاصر داخلی

نظریه پردازان	نظریه‌های مرتبط با مسکن
فرجی ملایی و همکاران	مسکن از نظر مؤلفه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی قابل ارزیابی است.
ابراهیم‌زاده و قاسمی	قدمت مسکن، نمای ساختمانی، تعداد طبقات و مصالح و اسکلت جزو شاخص‌های کالبدی مسکن محسوب می‌شوند.
کوچکیان و همکاران	معماری مسکونی دارای بعد اقتصادی که شامل موقعیت بنا در بافت شهری، وضعیت کالبدی سکونتگاه، مالکیت، درآمد و طبقه اجتماعی و بعد اجتماعی آن شامل بعد خانوار، فرهنگ، مذهب، نقش اجتماعی و جنسیت می‌باشد.

نظریه پردازان	نظریه‌های مرتبط با مسکن
نظام‌دوست و همکاران	مؤلفه‌های کالبدی مسکن را می‌توان در دو گروه متغیرهای فرمی و ساماندهی اجزا و عناصر کالبدی در نظر گرفت که متغیرهای فرم دارای شاخص‌هایی همچون موقعیت بنا، مقیاس و اندازه، شکل و فرم، مصالح و جزئیات می‌باشند.
بهراد و همکاران	مسکن دارای سه شاخص کمی، کیفی کالبدی و اقتصادی می‌باشد که مؤلفه‌های شکل و الگوی مسکن، استحکام و ایمنی، کیفیت محیطی، دسترسی، زیرساخت‌ها و کاربری زمین را می‌توان زیر مجموعه شاخص کیفی کالبدی مسکن در نظر گرفت.
گلدسته و همکاران	عوامل کالبدی مؤثر در تشخیص سطوح اجتماعی - اقتصادی ساکنان را سیمای شهر، مشخصه‌های سایت، دسترسی و نگهداری، مشخصه‌های فضای داخلی، موقعیت مکانی سایت و فضاهای نیمه خصوصی مطرح کرده است.

معماران در گذشته مسکن را فضایی برای آرامش ساکنان و پاسخگویی به نیازهای فیزیولوژیک و روحی آنها تلقی کرده و برای تحقق آن از اصول الهی بهره می‌گرفتند (رمضانپور و همکاران، ۱۳۹۸، ۶). زیرا مرزهای عملکرد فضا در مسکن براساس سازمان فضایی تعیین می‌شود و فضاها را با توجه به نیازهای ساکنین مرتب می‌کند (حسینی راویز، ۲۰۱۵، ۶۵). بنا به تعریف پژوهش‌آسایش، سازمان فضایی عبارت است از ترتیب و توزیع نظام‌یافته واحدهای یک مجموعه در فضا که در راستای عملکردهای عمومی مجموعه به کار می‌رود (آسایش، ۱۳۸۵، ۱۴۵). به تعاریفی دیگر، سازمان فضایی به مراکز تجمع و فعالیت‌های وابسته به آنها به همراه روابط متقابلی که از طریق شبکه‌های ارتباطی بین آنها برقرار می‌شود، تلقی می‌شود (میسرا، ۱۳۶۸). این اصل قرارگاه‌هایی هستند که در خدمت مقیاس‌های روش زندگی بوده و از خصوصیات آشکار فعالیت‌های قرارگاه‌ها و معانی ضمنی فعالیت‌های آن تأثیر می‌پذیرند (افشاری و پوردیهمی، ۱۳۹۵، ۱۴). مهم‌ترین وظیفه سازماندهی و آرایش فضا، پاسخگویی مناسب عملکردی، دسترسی‌های مناسب و ایجاد کیفیت‌های مناسب فضایی می‌باشد (دی کی چینگ، ۱۳۹۵).

تقسیم‌بندی سازمان فضایی طبق دسته‌بندی محمدرضا حائری (۱۳۸۹) به سه دسته باز، نیمه‌باز و بسته تقسیم‌بندی می‌شود. فضای باز از نظر فیزیکی به فضایی گفته می‌شود که فاقد پوشش سقف است و جداره‌ها نیز در صورت وجود از تمامی جهات

این فضاها را مسدود می‌کند. در تعریفی دیگر از فضای باز، فضای میان ساختمان‌ها، قسمت‌های خالی، تهی و فضاهای منفی دانسته شده است که در معماری و شهرسازی در کنار فضای بسته، مثبت و پر پدیدار می‌شوند (فرخزاده و همکاران، ۱۳۹۲، ۸۲؛ سلطانزاده، ۱۳۹۰، ۸۲). در تعریف وزارت مسکن و شهرسازی، فضای باز به فضای منفرد یا مجموعه‌ای از فضاهای سازمان یافته، آراسته و واجد اطلاق می‌شود که میان سطوح ساخته شده قرار گرفته و بستری برای فعالیت‌ها و رفتارهای انسانی ایجاد می‌کند (وزارت مسکن و شهرسازی، ۱۳۶۷، ۱۵). فضای نیمه‌باز نیز عرصه‌ای برای زندگی نیمه‌جمعی یا نیمه‌خصوصی به شمار می‌آید و در مقیاس‌های مختلف متجلی می‌شود. حس نیمه‌گشودگی تحت تأثیر فرهنگ نیز تعیین می‌شود و مکان میانی طیف از فضای بسته تا باز معماری را در فرهنگ تشکیل می‌دهد. منظور از فضای بسته احجام و ساختمان‌هایی هستند که دارای سقف، کف و جداره‌ها می‌باشند. بخش مهم و اصلی فضاهای بسته خانه را اتاق‌ها تشکیل می‌دهند (خمیری و همکاران، ۱۳۹۶، ۹۴).

۳-۴. سازمان فضایی مسکن معاصر

سازمان فضایی خانه‌های معاصر در طول سالیان گذشته تغییرات بسیاری کرده است. این تغییرات، با توجه به روند سریع و حجیم شهرنشینی در کشور از سال ۱۳۴۰ به بعد در وضعیتی شتابان و مقیاس انبوه صورت گرفته است. سازمان فضایی در اکثر خانه‌های معاصر به دو قسمت حیاط و بنا خلاصه می‌شود. حیاط، فضای باز در حد فاصل معبر و بنا یا میان دو قطعه شمالی - جنوبی می‌باشد.

۵. یافته‌ها

به منظور بررسی تمایلات افراد در سبک زندگی کنونی، تحلیل‌های حاصل از پرسشنامه‌ها، در دو قسمت آمار توصیفی و آمار استنباطی ارائه شده است. بخش آمار توصیفی، توصیفی کلی از متغیرهای تحقیق و بخش استنباطی به توزیع نمرات متغیرها و پس از آن به آزمون فرضیات تحقیق پرداخته است.

نتایج آمار توصیفی از نظر جنسیت، وضعیت تأهل و میزان تحصیلات که جزو مؤلفه‌های بعد فردی در این پژوهش مطرح گردیده، براساس یافته‌های جدول شماره (۵) و (۶) است.

جدول ۵. فراوانی پاسخ به پرسشنامه‌ها از نظر جنسیت، وضعیت تأهل و میزان تحصیلات

درصد معتبر	درصد	فراوانی	ویژگی‌های فردی	
۶۲/۰	۶۲/۰	۶۲/۰	مرد	جنسیت
۳۸/۰	۳۸/۰	۳۸/۰	زن	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	کل	
۲۲/۶	۲۲/۶	۶۷	مجرد	وضعیت تأهل
۷۷/۴	۷۷/۴	۲۳۰	متاهل	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۹۷	کل	
۲۰/۵	۲۰/۵	۶۱	ابتدایی و راهنمایی	میزان تحصیلات
۳۸/۰	۳۸/۰	۱۱۳	متوسطه و دیپلم	
۳۱/۶	۳۱/۶	۹۴	فوق دیپلم و لیسانس	
۹/۸	۹/۸	۲۹	فوق لیسانس و بالاتر	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۹۷	کل	

میانگین سن پاسخگویان برابر ۴۲/۰۹ سال، کمترین مقدار برابر ۱۰ و بیشترین مقدار برابر ۸۰ سال است (جدول شماره ۶).

جدول ۶. شاخص‌های توصیفی سن پاسخگویان

سن	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مینیم	ماکزیم
سن	۲۹۷	۴۲/۰۹	۱۴/۶۲	۱۰	۸۰

برای مؤلفه‌های مؤثر در سبک زندگی، میانگین، انحراف معیار، حداقل (مینیم) و حداکثر (ماکزیم) محاسبه شده است. نمرات در بازه ۱ تا ۵ قابل تغییر هستند. میانگین بعد فردی سبک زندگی برابر ۳/۶۲، بعد اقتصادی برابر ۳/۵۵، بعد اجتماعی-فرهنگی برابر ۳/۷۶، بعد زیست محیطی برابر ۳/۹۱ و بعد کالبدی برابر ۳/۸۴ می‌باشد (جدول شماره ۷).

جدول ۷. شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های مؤثر در سبک زندگی

تعداد	میانگین	انحراف معیار	مینیم	ماکزیم	
۲۹۷	۳/۶۲	۰/۵۷	۱/۸۵	۴/۷۷	بعد فردی
۲۹۷	۴/۱۵	۰/۶۷	۲	۵	اهداف
۲۹۷	۳/۳۳	۰/۷۳	۱/۴	۴/۸	نگرش
۲۹۷	۴/۱۴	۰/۶۹	۲/۵	۵	نیاز
۲۹۷	۳/۲۸	۰/۹۵	۱/۳۳	۵	قومیت
۲۹۷	۳/۵۵	۰/۴۱	۲/۶۵	۴/۵۹	بعد اقتصادی
۲۹۷	۳/۲۵	۰/۷۱	۱/۵	۵	وضعیت شغلی
۲۹۷	۳/۳۳	۰/۹۵	۱/۵	۵	ساختار طبقاتی
۲۹۷	۴/۱۲	۰/۶۱	۲/۳۳	۵	سطح درآمد
۲۹۷	۳/۵۳	۰/۵۸	۲/۳۳	۵	الگوی خرید
۲۹۷	۳/۷۰	۰/۶۱	۲	۵	نوع مسکن
۲۹۷	۳/۳۲	۰/۷۳	۱/۵	۵	مصرف
۲۹۷	۳/۷۶	۰/۴۳	۲/۶۷	۵	بعد اجتماعی-فرهنگی
۲۹۷	۳/۸۱	۰/۷۱	۲	۵	ساختار خانواده
۲۹۷	۳/۸۹	۰/۸۴	۱/۵	۵	روابط خویشاوندان
۲۹۷	۳/۷۰	۰/۵۷	۲	۵	اوقات فراغت
۲۹۷	۳/۵۵	۰/۷۸	۱/۵	۵	رسانه
۲۹۷	۳/۹۲	۰/۸۰	۲	۵	امنیت
۲۹۷	۳/۹۱	۰/۴۱	۲/۷۸	۴/۷۸	بعد زیست محیطی
۲۹۷	۴/۰۵	۰/۷۹	۱/۵	۵	اقلیم
۲۹۷	۳/۹۸	۰/۸۸	۱/۵	۵	پوشش گیاهی
۲۹۷	۳/۳۲	۰/۸۲	۱/۵	۵	آلودگی صوتی و هوا
۲۹۷	۴/۱۹	۰/۵۴	۲/۳۳	۵	بهداشت محیطی
۲۹۷	۳/۸۴	۰/۵۹	۲	۵	بعد کالبدی
۲۹۷	۴/۰۷	۰/۸۴	۲	۵	الگوی ساخت
۲۹۷	۳/۷۳	۰/۸۶	۱/۵	۵	قلمرو
۲۹۷	۳/۷۴	۰/۷۷	۲	۵	مقیاس

فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران

۲۲

دوره ۱۸، شماره ۱
بهار ۱۴۰۴
پیاپی ۶۹

بیشترین مؤلفه تأثیرگذار در سبک زندگی افراد ساکن در محدوده مورد نظر (منطقه ۵، محله نصر تبریز)، به ترتیب مربوط به بعد زیست محیطی (۳/۹۱)، بعد کالبدی (۳/۸۴)، بعد اجتماعی-فرهنگی (۳/۷۶)، بعد فردی (۳/۶۲) و بعد اقتصادی (۳/۵۵) است. علاوه بر آن، میزان اهمیت زیر مؤلفه‌ها نیز در تعیین و توصیف سبک زندگی افراد حائز اهمیت است. در بعد زیست محیطی میزان اهمیت زیر مؤلفه‌ها به ترتیب مربوط به بهداشت محیطی، اقلیم، پوشش گیاهی و آلودگی صوتی و هوا می‌باشد. در بعد کالبدی به ترتیب اهمیت، الگوی ساخت، مقیاس و سپس قلمرو مطرح شده است. در بعد اجتماعی-فرهنگی نیز مربوط به امنیت، ارتباط با خویشاوندان، ساختار خانواده، اوقات فراغت و سپس رسانه می‌باشد. اهمیت روزافزون رسانه در زندگی روزمره باعث شده که بخشی از امر روزمره به صورت خودبخود جنبه رسانه‌ای پیدا کند (نصرتی و همکاران، ۲۰۲۱). پژوهش حاضر نیز نشان می‌دهد که رسانه به عنوان یک عامل تأثیرگذار بر ادراکات همگانی از سبک زندگی عمل می‌کند. میزان اهمیت مؤلفه‌ها در بعد فردی، به ترتیب مربوط به اهداف، نیاز، نگرش و قومیت است. در بعد اقتصادی نیز، این اهمیت به صورت سطح درآمد، نوع مسکن، الگوی خرید، ساختار طبقاتی و مصرف می‌باشد.

۶. بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش با توجه به اینکه محل زندگی افراد باید مطابق با سبک زندگی آنان طراحی شود، ضمن بررسی مهم‌ترین ابعاد سبک زندگی از نظر ساکنان، به معرفی فضاهای کالبدی نوین در مسکن معاصر پرداخته‌ایم.

جدول ۸. معرفی فضاهای نوین مسکن براساس سبک زندگی معاصر

ابعاد سبک زندگی مؤثر بر مسکن	فضاهای نوین براساس سازمان فضایی		
	فضای باز	فضای نیمه باز	فضای بسته
بعد فردی	مسیر سلامت	-----	سالن یوگا- مراسمات- باشگاه- استخر و کتابخانه

فضاهای نوین براساس سازمان فضایی			ابعاد سبک زندگی مؤثر بر مسکن	
فضای بسته	فضای نیمه باز	فضای باز	اقتصادی	بعد محیطی
فضای تجاری	-----	-----		
باشگاه، سالن مراسمات، استخر، کتابخانه، فضای بازی کودکان، فضای بازی جوانان (اتاق بیلارد)	آلاچیق‌ها، کتابخانه	مسیر دوچرخه سواری، پیاده‌روی، حیاط‌های مرکزی برای برقراری تعاملات، فضای بازی کودکان، فضای بازی جوانان	اجتماعی-فرهنگی	
گلخانه در لابی مجموعه سیستم شوتینگ زباله، اتاق تصفیه آب مرکزی، لاندری واحدها، لاندری مرکزی	بالکن سبز، کارواش مکانیکی	فضای سبز و دارای پوشش گیاهی متنوع در محوطه	زیست محیطی	
فضاهای نوین مطرح شده زیر مجموعه‌ای از کالبد مسکن است.			کالبدی	

براساس یافته‌های پژوهش، در بعد زیست محیطی، بهداشت محیطی از اهمیت بسیاری برخوردار است. افراد تمایل دارند کارهای نظافت و دفع زباله را خودشان بر عهده بگیرند. این عامل می‌تواند از نظر اقتصادی برای ساکنین حائز اهمیت باشد. بدین دلیل برای ایجاد صرفه اقتصادی و جلوگیری از ایجاد آلودگی و بیماری در حین انتقال زباله از طریق راه پله و آسانسور، استفاده از شوتینگ زباله در طبقات پیشنهاد می‌گردد. سایر فضاهای پیشنهادی برای رعایت و بهبود بهداشت محیطی شامل اتاق تصفیه آب مرکزی، لاندری مرکزی در مجموعه، لاندری واقع در واحدها و تعبیه کارواش مکانیکی به جهت رعایت نظافت ساختمان است.

در مورد شاخص پوشش گیاهی در تأیید و ادامه پایان‌نامه دکتری یان جونگلی^۱ (۲۰۰۵) که دو مؤلفه بهزیستی و محیط زیست را جزو خوشه سبک زندگی معرفی کرده و فضاهای نظیر مرکز مراقبت از خودرو در محل زندگی، فضای پارکینگ و سرویس آبیاری گیاه را مطرح کرده است، در پژوهش حاضر نیز تمایل افراد به پرورش گل و گیاه

در داخل واحد مسکونی بیشتر است. این انتخاب می‌تواند به دلیل ایجاد منظره زیبا و هوای مطبوع در داخل خانه باشد. همچنین با توجه به حذف شدن حیاط‌های ایرانی در آپارتمان‌های مسکونی، افراد کمبود آن را احساس کرده و تمایل دارند سرسبزی و سرزندگی حیاط‌های ایرانی را در محل زندگی خود حفظ کنند. همچنین دسترسی افراد مسن به پوشش گیاهی در داخل واحد مسکونی سهل می‌باشد. بدین منظور ایجاد گلخانه در لابی بلوک‌ها و ایجاد بالکن‌های سبز در داخل واحدها پیشنهاد می‌گردد.

افراد مورد بررسی تمایل دارند بلوک آنها بر محل تردد خودروها (اتوبان- خیابان) دید داشته باشد. در جهت تحقق این امر، بهتراست محل زندگی افراد از نظر آلودگی صوتی و هوا کنترل گردد. بنابراین، برای کاهش آلودگی‌های ناشی از خیابان‌های همجوار با سایت استفاده از درختان و پوشش گیاهی در اطراف سایت پیشنهاد می‌شود. علاوه بر آن استفاده از جزئیات اجرایی در جداده بیرونی ساختمان حائز اهمیت خواهد بود.

در مورد اقلیم، افراد تمایل دارند در فصول سرد سال نیز به گشت‌وگذار در محوطه مسکونی بپردازند. همچنین خواستار دریافت نور بیشتر بر خانه خود هستند. با توجه به انتخاب سایت در موقعیت سردسیر، طراحی فضاهایی نیمه‌باز یا بسته، انجام فعالیت ساکنان در فصول سرد سال را امکان‌پذیر می‌سازد.

در بعد کالبدی، شاخص الگوی ساخت از نظر ساکنین اهمیت بیشتری داشته و زندگی در مسکن بادوام همراه با صرف هزینه بیشتر را به مسکن کم‌دوام ترجیح می‌دهند. بنابراین در الگوی ساخت، با توجه به اقلیم مورد نظر که در منطقه سردسیر می‌باشد، استفاده از الگوی فشرده و توپر و استفاده از مصالح مطلوب و مناسب با اقلیم حائز اهمیت است. علاوه بر آن، دریافت کامل نور خورشید و عدم سایه‌اندازی بلوک‌ها بر یکدیگر نیز از الزامات طراحی در منطقه سردسیر می‌باشد. طبق پرسشنامه در مورد مفهوم قلمرو، استفاده از کاربری‌های مجتمع توسط ساکنین مجتمع‌های مجاور، تعرض به قلمرو محسوب می‌شود. بدین منظور، طراحی کاربری‌های با عدم امکان دسترسی از داخل مجتمع مانند طراحی فضای تجاری در ارتباط با معبر عمومی، رعایت حریم را برای

ساکنان تقویت می‌کند. از نظر مقیاس نیز افراد زندگی در مجتمع با امکانات رفاهی بیشتر را به زندگی در خانه ویلایی اما با امکانات کمتر ترجیح می‌دهند. بدین منظور کاربری‌هایی نظیر کارواش، باشگاه، سالن اجتماعات، فضای بازی کودکان و جوانان، کتابخانه و بخش تجاری و استخر به عنوان امکانات رفاهی و تفریحی پیشنهاد می‌گردد.

در بعد اجتماعی-فرهنگی، با توجه به اهمیت زیرمؤلفه امنیت، افراد تمایل دارند ورود و خروج در مجموعه مسکونی کنترل شود. در نظر گرفتن اتاق نگهبانی به جهت تأمین امنیت مجموعه می‌تواند مؤثر باشد. علاوه بر آن، فضای بازی کودکان، در جهت تأمین دید از بلوک‌ها حائز اهمیت است. با ایجاد بازشوهای مسکونی در جاهای کم‌تردد سایت، ایجاد ارتباط بصری در حیاط‌های عمومی و نیمه‌عمومی محوطه و در نظر گرفتن درب‌های تک‌لنگه ضد سرقت در ورودی واحدها و بالکن‌ها می‌تواند باعث افزایش امنیت مجموعه و ساکنین گردد. همچنین افراد تمایل دارند فرزندانشان به بازی و تعامل با همسالان خود بپردازند. با توجه به تغییرات آب‌وهوایی، امکان بازی کودکان در فصول سرد سال در محوطه مجتمع مقدور نمی‌باشد. بدین منظور، طراحی فضای بازی کودکان در محوطه به صورت فضای باز برای فصول گرم و فضای بسته برای بازی کودکان در فصول سرد سال طراحی شده است. از نظر قومیت، به دلیل عدم وجود قومیت‌های مختلف در بین پاسخ‌دهندگان، آداب و رسوم افراد در یک طیف فرهنگی برگزار می‌گردد. بدین دلیل طراحی یک واحد سالن برای برگزاری مراسمات کافی خواهد بود. بعد دیگر مربوط به ارتباط با خویشاوندان است که افراد تمایل به تقویت آن بعد دارند؛ در جهت افزایش رابطه خویشاوندی و ایجاد ارتباط بصری بین صاحبخانه و مهمان، فضای بین آشپزخانه و نشیمن خانه به صورت آشپزخانه باز^۱ در نظر گرفته می‌شود. علاوه بر آن در نظر گرفتن اتاق نشیمن جهت سرگرم کردن افراد در دورهمی‌های خانوادگی به عنوان فضایی برای بازی‌های رایانه‌ای نیز حائز اهمیت است. از نظر ساختار خانواده نیز، والدین و فرزندان متمایل به داشتن اتاق شخصی برای انجام

فعالیت‌های شخصی خود هستند. بهتر است تعداد اتاق‌های خواب متناسب با تعداد فرزندان باشد. فضاهای پیشنهادی برای مؤلفه اوقات فراغت را می‌توان با سایر مؤلفه‌ها به صورت مشترک مطرح کرد: از جمله این فضاها شامل، اتاق بازی کودکان و جوانان، کتابخانه، باشگاه و فضاهای تعامل و ارتباط با ساکنین در محوطه مجموعه می‌باشد.

در بعد فردی، تمایل افراد به شاخص هدف که بر سه گروه جسمانی، ذهنی و اجتماعی-فرهنگی دسته‌بندی شده است، بیشتر است. این عوامل می‌توانند ناشی از افزایش آگاهی افراد در مورد اهمیت افزایش سلامتی جسم و روان افراد باشد. در این راستا، طراحی مسیر سلامت (مسیر دوچرخه و پیاده‌روی)، سالن ورزشی (باشگاه) و استخر پیشنهاد می‌گردد. در مورد مؤلفه نگرش براساس پرسشنامه، افراد در انتخاب مسکن از نظر کالبدی دچار تمایزطلبی شده‌اند. در نگاهی دیگر بر بعد نگرش، امروزه جمع‌گرایی کاهش و افراد دچار جمع‌گریزی شده‌اند. همچنین به دلیل پدیدارشدن دوگانگی رفتار از نظر سیاسی، اجتماعی و مذهبی، تمایل افراد به شرکت در مراسم‌های گروهی و مشارکت با همسایگان کاهش یافته است. بدین منظور در نظر گرفتن یک سالن اجتماعات برای انجام مراسمات کفایت می‌کند. در بعد اقتصادی نیز افراد تمایل دارند به کاربری تجاری دسترسی داشته باشند. بنابراین، به جهت سهولت دسترسی و با هدف تأمین بخشی از مخارج مجموعه، در نظر گرفتن فروشگاه تجاری به عنوان بخشی از مجموعه مسکونی و با رعایت قلمرو ساکنین پیشنهاد می‌گردد.

۷. سپاسگزاری

از سرکار خانم دکتر مینا حیدری بابت همکاری در بخش مبانی نظری پژوهش سپاسگزارم.

۸. تضاد منافع

هیچ‌گونه تضاد منافی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

ابراهیم‌زاده، عیسی؛ و قاسمی، عزت‌اله (۱۳۹۴). ارزیابی شاخص‌های کالبدی مسکن شهری با رویکرد توسعه پایدار. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، ۷(۲۶)، ۸۴-۱۰۴.

ارزاقی، امیررضا؛ امین‌پور، احمد؛ کریمی‌نیا، شهاب؛ و طغیانی، شیرین (۱۳۹۸). سنجش و ارزیابی اثرات فضاهای سبز در مجتمع‌های مسکونی بر میزان پایداری سبک زندگی ساکنان (مورد مطالعه: مناطق ۶ و ۷ شهر شیراز). فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۰(۳۷)، ۱۸۱-۱۷۱.

افشاری، محسن؛ و پوردیهمی، شهرام (۱۳۹۵). مقیاس‌های روش زندگی در مسکن. مسکن و محیط روستا، ۳۵(۱۵۴)، ۱۶-۳.

اکبری، سعید؛ نورتقانی، عبدالمجید؛ و پژوهانفر، مهدیه (۱۳۹۹). مؤلفه‌های خصایص ترجیحی ساکنان مسکن در پژوهش‌های ساختار معنایی و ابزار-غایت. معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۱۳(۳۲)، ۱-۲۳.
doi: 10.22034/AAUD.2020.120048

ایمان، محمدتقی؛ و مرحمتی، ندا (۱۳۹۳). تبیین جامعه‌شناختی گرایش جوانان به سبک زندگی مدرن در شهر شیراز. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۵(۳)، ۱-۲۰.

آسایش، حسین (۱۳۸۵). اصول و روش‌های برنامه‌ریزی ناحیه‌ای. تهران: انتشارات پیام نور.

آصفی، مازیار؛ و ایمانی، الناز (۱۳۹۵). بازتعریف الگوهای طراحی مسکن مطلوب ایرانی-اسلامی معاصر با ارزیابی کیفی خانه‌های سنتی. پژوهش‌های معماری اسلامی، ۴(۲)، ۵۶-۷۳.

باباخانی، آگاه؛ یزدانفر، سیدعباس؛ و نوروزیان ملکی، سعید (۱۴۰۰). تأثیر متقابل سبک زندگی و مسکن و بازتاب آن در فضای داخلی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۴(۲)، ۱۵۵-۱۸۹.
doi: 10.22035/jicr.2021.441

باکاک، روبرت (۱۳۸۱). مصرف (مترجم: خسرو صبری). تهران: نشر و پژوهش شیرازه.

باینگانی، بهمن؛ ایران‌دوست، سیدفهم؛ و احمدی، سینا (۱۳۹۲). سبک زندگی از منظر جامعه‌شناسی: مقدمه‌ای بر شناخت و واکاوی مفهوم سبک زندگی. نشریه مهندسی فرهنگی، ۷۷، ۷۷-۷۴.

بهراد، علیرضا؛ اکبری، پرویز؛ و احمدی، ملیحه (۱۳۹۸). تعیین و ارزیابی مؤلفه‌های کیفی مسکن مهر از نظر شاخص‌های کالبدی مسکن با استفاده از روش TOPSIS-AHP (نمونه موردی: کرمان). برنامه‌ریزی توسعه کالبدی، ۱۶(۱)، ۳۸-۲۵.
doi: 10.30473/psp.2019.5829

حسین‌پور، رضا؛ بلالی اسکویی، آریتا؛ و کی‌نژاد، محمدعلی (۱۳۹۶). تبیین سبک زندگی اسلامی (رضوی)؛ راهکارهایی در جهت تداوم آن در جامعه ایران، فصلنامه فرهنگ رضوی، ۵(۱۹)، ۷-۴۰.

داداش‌پور، هاشم؛ آفاق‌پور، آتوسا (۱۳۹۵). عقلانیت معرفتی و نظری نوین حاکم بر سازمان فضایی سیستم‌های شهری. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۸(۲)، ۲۸-۱. doi: 10.22035/isih.2016.214

رستگار، عباسعلی؛ هاشمیان، محمدحسین؛ و علوی، سید صفر (۱۳۹۶). ارزش‌های زیست‌محیطی و سبک زندگی عوامل تعیین‌کننده رفتار (بوم‌شناختی) مصرف‌کننده. فصلنامه مطالعات مدیریت بهبود و تحول، ۲۵(۸۳)، ۶۹-۹۲. doi: 10.22054/jmsd.2017.7482

رمضان‌پور، مهرناز؛ شرقی، علی؛ و مهدی‌نژاد، جمال‌الدین (۱۳۹۸). ارزیابی مسکن معاصر در ایران با معیارهای اسلامی ایرانی. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹(۳۵)، ۵-۱۸.

رئیزی، محمدمنان (۱۳۹۶). تحلیل مکان‌یابی ریزفضاهای مسکن معاصر ایرانی مبتنی بر سبک زندگی اسلامی. معماری و شهرسازی ایران، ۸(۱)، ۱۳۳-۱۲۳.

سیدی، فرانک؛ و بیرقی، محمدرحیم (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی روابط اجتماعی سبک زندگی دینی و سبک زندگی مدرن با تأکید بر جامعه ایران. نشریه پژوهش دینی، ۲۵، ۶۴-۳۵.

سیدی، فرانک؛ و بیرقی، محمدرحیم (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی روابط اجتماعی سبک زندگی دینی و سبک زندگی مدرن با تأکید بر جامعه ایران سبک زندگی از منظر جامعه‌شناسی: مقدمه‌ای بر شناخت و واکاوی مفهوم سبک زندگی. پژوهش دینی، ۲۵، ۶۴-۳۵.

شولتز، دوان (۱۳۸۱). نظریه‌های شخصیت (مترجمان: یوسف کریمی، فرهاد جمهری، سیامک نقشبندی، بهزاد گودرزی، هادی بحیرایی و محمدرضا نیکخو)، تهران: نشر ارسباران.

عظمی، حمیدرضا؛ باقرپور، سمیه؛ و رستمی، ودود (۱۳۹۶). جایگاه نیازهای بنیادین انسان در سیر تحولات مسکن (مطالعه موردی: شهر اردبیل مبتنی بر پیشینه تاریخی). نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۲(۲)، ۴۳-۵۰. doi: 10.22059/jfaup.2017.229846.671668

علی‌پور، ربابه؛ محمودی، سیدامیر سعید؛ و آقا لطفی، آزاده (۱۳۹۹). بررسی ارتباط عوامل مؤثر بر سبک زندگی و کالبد خانه معاصر در شهر مشهد. اندیشه معماری، ۴(۸)، ۶۹-۸۴. doi: 10.30479/at.2020.11077.1253

فرایابی، فهیم؛ یزدانفر، عباس (۱۳۹۹). تأثیر شیوه زندگی بر سازمان فضایی خانه. نشریه علمی معماری اقلیم گرم و خشک، ۸(۱۲)، ۲۲۱-۱۹۷. doi: 10.29252/ahdc.2021.14049.1352

فاضلی، محمد (۱۳۸۲). مصرف و سبک زندگی. تهران: صبح صادق.

فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۸۷). مدرنیته و مسکن؛ رویکردی مردم‌نگارانه به مفهوم خانه، سبک زندگی روستایی و تحولات امروزی آن. تحقیقات فرهنگی ایران، ۱(۱)، ۶۳-۲۵. doi: 10.7508/ijcr.2008.01.002

فتح بقالی، عاطفه؛ مقصودی تیلکی، محمدجواد؛ و هدایتی مرزبالی، معصومه (۱۴۰۰). بازتاب ساختار اجتماعی در پیکره‌بندی فضایی مسکن با تأکید بر تئوری نحو فضا (مطالعه موردی: خانه‌های سنتی و معاصر بافت فرهنگی تاریخی تبریز). نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی، ۱۰(۳۸)، ۶۴-۴۷.

قره بگلو، مینو؛ هاشمی آقاجری، مهتاب؛ و بیستی، حامد (۱۳۹۹). ارتباط فضاهای سکونتی با ابعاد سبک زندگی (بررسی تطبیقی دو محله سنتی و معاصر شهر تبریز). فصلنامه توسعه محلی، ۱۲(۱)، ۷۵-۵۱.

کافی، مجید (۱۳۹۶). هدفمندی و آرمان‌گرایی در سبک زندگی اسلامی. دو فصلنامه پژوهش‌نامه سبک زندگی، ۳(۲)، ۱۱۹-۱۴۱. doi: 10.22059/jrd.2021.300394.668534

کردی، حسین؛ و هادیزاده، سکینه (۱۳۹۱). بررسی سبک زندگی زنان شاغل و غیرشاغل. نشریه جامعه‌شناسی زنان، ۳(۱۲)، ۴۱-۲۱.

کریمی، آرام؛ پورطاهری، مهدی؛ و احمدی، حسن (۱۳۹۶). تحلیل سازمان فضایی و سطح‌بندی نظام شهری استان کردستان و ارائه الگوی توسعه نظام شهری. مطالعات محیطی هفت حصار، ۵(۱۹)، ۷۹-۵.

کوچکیان، مسعود؛ آیوازیان، سیمون؛ دیبا، داراب؛ و نوروز برازجانی، ویدا (۱۳۹۶). بازتعریف مفهوم مسکن و سکونت براساس مؤلفه‌های اقتصادی و اجتماعی. مدیریت شهری، ۱۶(۴۹)، ۲۸۶-۲۶۳.

گلابی، فاطمه؛ علیزاده اقدم، محمدباقر؛ و آقاباری هیر، توکل (۱۳۹۷). بررسی تأثیر رسانه بر سبک زندگی و الگوی مصرف شهروندان استان آذربایجان شرقی. اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی.

گلدسته، کوثر؛ نورقانی، عبدالمجید؛ و پژوهانفر، مهدیه (۱۳۹۸). سرنخ‌های کالبدی مسکن در برجسبزی سطح اجتماعی-اقتصادی ساکنان. معماری و شهرپایدار، ۷(۲)، ۱۳۵-۱۴۷. doi: 10.22061/jsaud.2020.5856.1571

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۸). تجدد و تشخص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید (مترجم: ناصر موفقیان). تهران: نشر نی.

مهاجر میلانی، آزاده؛ عینی فر، علیرضا (۱۳۹۸). بازشناسی سازمان فضایی مسکن متداول تهران. نشریه هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی، ۲۴(۱)، ۴۵-۵۶. doi: 10.22059/jfaup.2019.269983.672163

میسرا، آر. پی؛ مابوگنج، ای. ال (۱۳۶۸). توسعه منطقه‌ای: روش‌های نوین (مترجم: عباس مخیر)، تهران: سازمان برنامه و بودجه.

میکائیلی، رضا؛ کرمی، اسلام؛ و یوسفی تذکر، مسعود (۱۴۰۰). بررسی و تحلیل شاخص‌های ارزیابی کیفیت مسکن ایرانی - اسلامی معاصر براساس روش تحلیل سلسله‌مراتبی (نمونه موردی: مسکن ساخته شده در چهل سال اخیر). فرهنگ معماری و شهرسازی اسلامی، ۶(۱)، ۳۸-۱۹. doi: 10.52547/ciauj.6.1.19

نامیان، پریسا؛ پروا، محمد؛ و کشمیری، هادی (۱۴۰۰). بررسی تأثیر سبک زندگی در طراحی مسکن معاصر شیراز. نشریه سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۵(۴)، ۱۳۰-۱۳۶.

نجفی اصل، زهره (۱۳۹۳). تبیین تحولات نسلی روابط خویشاوندی در خانواده‌های روستایی «حصار خروان» در نیم قرن اخیر. مجله انسان شناسی، ۱۲(۲۱)، ۱۶۹-۲۰۷.

نظام دوست، سید امیررضا؛ کلانتری خلیل آباد، حسین؛ و یاران، علی (۱۳۹۸). تبیین الگوی کالبدی مسکن معاصر مبتنی بر معماری زمینه‌گرا در شهر کاشان (مطالعه موردی: خانه‌های تاریخی منتخب دوره قاجار). فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۱۰(۳۸)، ۵-۲۰.

نیازی، محسن؛ روحی، مریم (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی سبک زندگی ساکنان بافت قدیم و جدید در شهر کاشان. مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۶(۲۰)، ۲۷-۴۸.

یاران، علی؛ و بهرو، حسین (۱۳۹۵). بررسی تأثیر فضای سبز بر میزان رضایتمندی ساکنان مجتمع‌های بلندمرتبه مسکونی (نمونه موردی: چند مجتمع مسکونی در شهر تهران). فصلنامه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۹(۱۷)، ۱۵۱-۱۶۲.

یزدانفر، عباس؛ ضرابی‌الحسینی، مهسا (۱۳۹۴). تأثیر شیوه زندگی بر سازمان فضایی خانه مطالعه موردی: شهرستان ارومیه. فصلنامه معماری و شهرسازی ایران، ۶(۲)، ۴۵-۶۱. doi: 10.30475/isau.2016.62007

Arsalani, A., Sakhaei, S., & Zamani, M. (2022). ICT for children: The continuous need for media literacy. *Socio-Spatial Studies*, 6(1), 1-11. doi: 10.22034/soc.2022.211944

Nosraty, N., Sakhaei, S., & Rezaei, R. (2021). The impact of social media on mental health: A critical examination. *Socio-Spatial Studies*, 5(1), 101-11. doi: 10.22034/soc.2021.212042